

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1.50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrletna K 4.50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravišтво „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadst. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldn in od 6.—7. zvečer. ::

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravišтво sprejema naročnino in inserate. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratom: Enostopna pettivrstica 20 vin., pogojeni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštnine proste.

Štev. 79.

V Ljubljani, v četrtek dne 7. septembra 1911.

Leto I.

Karteli in socialna demokracija.

Meščanska politika ima nalogo braniti sedanjo družbo, njene temelje in njeno obliko. Podlaga te družbe je privatna last. Zanj zahtevajo njeni zagovorniki neomejene pravice in zaščito z vsakovrstnimi zakoni. Lastnino smeš pridobivati — seveda če jo moreš. Lahko jo prodaš, podariš, razmečeš, zapustiš dedičem, lahko z njo ravnaš, kakor hočeš. Država pa mora skrbeti, da ne seže nobena roka po tvoji lastnini. Zakaj lastnina je sveta.

Kaj pomenijo vsi krščanski, židovski in drugi kulturi v primeri s kultom lastnine? Tudi oni so le podrejeni lastninskemu kultu in mu imajo služiti. Država in cerkev, navidezno namenjeni povsem različnim smotrom, sta materialistična, druga spiritualna, se shajata v skupni vrhovni nalogi: V obrambi privatne lastnine. Prva varuje privatno last z zakoni ter ji daje za varstvo policijo in žandarmerijo, država pravdnike in sodnike, ječe in zapore, bajonete in kanone; druga uči njeno svetost, razglasa nasprotna mnenja za pregrešne in žuga s peklenskimi strahotami onkraj groba.

Na podlagi privatne lastnine pa ne more biti družba, kadar so njeni gospodarski pripomočki tako razviti, kadar je tehnika na taki višini in promet tako univerzalen kakor dan-današnji, drugačnaka kakor kapitalistična. Če je tovarna moja po človeškem in božjem pravu, smem po enakem pravu v njej uganjati, kar je mene volja; če velja načelo privatne lastnine kot sveto, tedaj določam plače delavcem in uradnikom po svoji volji, prodajam blago, ki ga izdelujejo moji stroji in moji delavci po cenah, ki jih jaz določam. Delavci, ki zahtevajo boljše mezde, so po tem načelu puntarji. In če mi konkurence drugih privatnih lastnikov omejuje svobodno voljo, tedaj je moja sveta pravica, da se z njimi spravim in sklenem pogodbo, ki povečajo varnost moje in njihove privatne lastnine.

Od kod je svetost te lastnine? . . . Odtod, da so jo dekretirali roparji, ki so imeli dovolj ropa pod streho. Nobeno božanstvo ni določilo, da je stotisoč orolov zemlje last tega ali onega kneza, grofa ali katerega drugega kavalerja, da so kočarjeva lastnina štiri krnine in trije grmiki, in da je na milione ljudi brez lastnine. In ko so roparski vitezi iz zasede naskakovali trgovce po cestah ter jim jemali blago, ni bilo v oib visokih krogih nič slišati o svetosti lastnine. Če so oderuhi jemali po sto odstotkov, ni bila lastnina odrtega reveža nikomur sveta.

Brez vsake svetosti je nastala privatna lastnina po gospodarskem razvoju, ki je hodil pota, kakor so se mu pač odpirala. Ta je var-

deval, drugi je imel srečo, tretji je bil bolj navihan od svojih bratov, četrti je ropal korajžno, peti je kradel, da se mu ni moglo priti do živega, šesti je imel dober meč, sedmi pa dobre advokate, ali svetega ni bilo v tem procesu nič.

Ali privatna lastnina je temelj vsega prava v sedanji družbi. Na njeni podlagi se je razvil kapitalizem in se razvija dalje. Neizogibno. Če so na eni strani milijarde, na drugi pa nič, je naravno, da raste iz ostajajočega gospodarske moči še nova, gospodarska ničla pa ostaja, kar je bila. Nasprotja med bogastvom in revščino pa morajo postati vsak dan večja. Tudi „regulacija“ privatne lastnine je od muh, kajti lastninska enakost, če bi se dala izvesti, ne bi ostala štirindvajset ur neizpremenjena in razvoj bi neizogibno ustvaril zopet enake razmere, kakršne so današnje.

Na podlagi privatne lastnine se kapital koncentriira in se mora koncentrirati. To je gospodarski zakon, ki se ne da ustaviti z nobenimi pridigami in z nobenimi postavnimi drobnarijami. Kdo more dvema fabrikantoma prepovedati, da napravita kompanijo? Če pa dvema ne, kako desetim, kako stodvajsetim? In če jim bo kazalo, da gredo v kompanijo, tedaj pojdejo. Kaj jim je mar, da uničijo sto ali tisoč manjših eksistenc? Uničevanje slabjšega je načelo kapitalizma, načelo gospodarstva, ki ima privatno lastnino za podlago. Kaj jih briga, da bodo izmogli konsumente? Povečati profit je smoter privatne kupčije.

V smeri kapitalnega osredotočenja so karteli. Nič družega niso karteli kakor organizacija privatne lastnine. Kdor stoji na stališču privatne lastnine, je hinavec, če grmi proti kartelom in slepar, če obljublja ljudstvu, da jih bo uničil. Kdor zagovarja privatno lastnino, mora sprejeti kartele kot posledico svojih gospodarskih nazorov; kdor je resničen nasprotnik kartelov, mora biti načelen nasprotnik privatne lastnine. Proti kartelstvu pomaga le socializem s kolektivistično lastnino, socializem, ki bivstveno razlikuje lastnino in posest.

Seveda delavstvo zaradi tega nima naloge, da bi držalo v pričo roparskega gospodarstva kartelov roke križema, ker je kapitalizem danes dejstvo. Davi ve zaveden delavec, da v kapitalistični družbi ne more biti svoboden, vendar ne čaka fatalistično na tisto uro, ko izide solnce socializma. Organizira se za odločilni boj s kapitalizmom, ki se ima končati z ustvarjenjem nove družbe, organizira se pa tudi zato, da si že v sedanji družbi kolikor mogoče olajša življenje, nekoliko varnosti za stara leta, boljše šole za otroke i. t. d. Kapitalizem ne pade, če se uvede zakon zoper nočno delo in če se prepove raba belega fosforja. Ali omeje se nekatere njegovih najhujših posledic in delavci si ohranijo nekaj več moči za boj.

Organizacija kapitalistov se ne da preprečiti, dokler je kapitalizem. Ali najnevarnejši izrastki te organizacije se lahko nekoliko pri- strizijo. Zabrani se lahko, da dobivajo te organizacije še posebne privilegije in špecialno podporo. V tej smeri vodi tudi socialna demokracija svoj boj.

Osmešila bi se, če bi zahtevala zakon, ki prepoveduje kartele. In kapitalisti bi vprašali, kako moremo nastopati proti načelu, ki ga sami izvršujemo: Proti organizaciji? Ali če bi delavska organizacija pridigala zažiganje tovarn ali ubijanje generalnih ravnateljev, bi bilo naravno in umevno, da bi država nastopila proti njim z vso svojo močjo. Če karteli plenijo po vsej deželi in povzročajo nevarnost obupnih uporov, tedaj je treba proti njim ukre- niti, kar je v kapitalistični družbi mogoče.

Kar velja za industrijske kartele, velja seveda tudi za agrarne. Od države se lahko zahteva in se mora zahtevati, da ne daje privile- gij in patentov nobeni izkoriščevalni, ljudstvu nevarni organizaciji, v nobeni obliki in pod nobeno pretvezo. Ali če hoče delavsko ljudstvo, da bo država izpolnjevala to opravičeno zahtevo, si mora priboriti dovolj močan vpliv v državi. Izkoriščevalci sami ne bodo nastopali proti izkoriščanju.

Hrvaška justica.

Zagreb, začetkom septembra.

V Budimpešti je lekarnar Mataušek v ka- varni oklofotal hrvaškega bana Tomašića, ker je prepričan, da je Tomašić kriv njegovega slabega materialnega položaja. Pravzaprav je to neznatna afeta, kakršnih se primeri kdove koliko. Navadno izginejo v kotičkih lokalne ru- brike. V tem slučaju je bila stvar za javnost bolj zanimiva, ker je dobil klofuto hrvaški ban. Za sodnika je to seveda vseeno. Klofuta je klofuta. Ali na Hrvaškem je to drugače. V Budimpešti je prišel Mataušek pred okrajno sodišče. V Zagrebu jim je bilo to premalo, pa so ga aretirali, uklenili in vrgli v zapor. Na razpravo v Budimpešto so ga gnali uklenje- nega, med žandarskimi bajoneti. In zopet se bavi inozemstvo s hrvaško justico. Zalostna je sodba, ki jo izrekajo drugod o našem pravo- sodju! Dovolj bo, če navedemo, kako piše ogr- sko časopisje o naših sodiščih.

V Budimpešti izhajajoči „Pesti Naplo“, ki je ogrski vladi prijazen, piše ob pri- liki Mataušekove afere sledeče:

„... Emanuel Mataušek je še živ. Danes smo se prepričali, da napadalec na bana To- mašića še niso pogubili v Zagrebu. Videli smo ga tukaj, v glavnem mestu Ogrske, vklepenega v verige, ko so ga žandarji pripeljali iz Za- greba. . . . Hrvaško pravosodje se nam smeje v obraz: „Zaman so mislili slabo o nas. Glejte!

Emanuel Mataušek, ki ste o njem mislili, da je mrtev, še živi; nismo ga pogubili, čeprav bi bili lahko s smrtjo maščevali, kar je storil Nikoli Tomašiću.“

Ne tajimo: Ta humaniteta hrvaške poli- tike in hrvaškega pravosodja nas je ugodno iznenadila. Na Hrvaškem bi bili lahko mirno in odločno pogubili Matauška. Potrebni razlog za usmrtni bi bili lahko našli; saj bi se v hrvaškem kazenskem zakonu dobil paragraf, ki bi kvalificiral to usmrtni kot pravično in za- konito, ne da bi govorili o tem, da bi se našli sodniki za razglasitev smrtne obsodbe. Pa ven- dar Mikloš Tomašić ni porabil teh sredstev, ki jih je imel na razpolago. Kakšna veliko- dušnost!

Vse to ni hudobno pretiravanje, vse to je gola resnica. Mataušekova izpovedba pred tu- kajšnjim sodiščem dokazuje, da so na Hr- vaškem sodniki in zakoni za vse, kar hoče ban. In zato smo dejali, da nas je ugodno iznenadilo, ko smo videli, da je Mataušek še živ. Se je živ, dasi je popol- noma odvisno od volje ali objestnosti hrvaškega bana, da segnje v ječi ali pa da pogine na vešalih. Kajti kjer dovoljuje vest sodnikov, da zapro človeka zaradi neznanega žuganja v pismu in da ga drže po cele tedne v ječi, vklepenega v verige, da ga z nasajenimi žan- darskimi bajoneti dovedejo v Budimpešto, tam se je končala vlada zakona in sod- nijska neodvisnost je tam samo igra ča ba- nove s samovoljnosti.

Ali se torej v takih razmerah ni čuditi, da je ostalo hrvaško sodišče le pri inkviziciji, dasi bi bilo šlo lahko še dalje, do usmrtnice? Kdo bi bil od hrvaških sodišč zahteval računa o Matauškovem življenju? Na to vprašanje od- govarja drugo vprašanje: Kdo vodi na Hrva- škem račun o Matauškovih osebnih svobodi? Člo- vek pogiba v hrvaški ječi, a vse molči kakor grob, kajti vsakdo ve, da nosi ključ do ječe Mikloš Tomašić v svojem žepu. V zaporu drže državljana proti vsaki pravici in proti zakonu, na Hrvaškem pa ni človeka, ki bi vrgel sodišču in banu v obraz sramoto, kijo nanašajo kulturni in civili- zaciji. Pa da se ne bi ob vsem tem ču- dili, da je Mataušek še živ? Saj je na Hr- vaškem življenje le dar ali kon- cesija, ki jo daje hrvaški ban!

Ali morda je naše veselje, da je Mataušek še živ, prezgodnje. Mogoče da so mu samo podaljšali življenje. Strašne kronike ruskih so- dišč in grozni prizori inkvizicije se oživljajo pred našimi očmi, kadar se zamislimo v usodo onega, ki ga je začela preganjati maščevalnost hrvaških banov. Samo ruska aristokracija raz- polaga še s takimi sodišči, samo na Ruskem še lahko izginejo ljudje s površja zemlje, ne da bi kdo vprašal zanje, ker nihče ne dobi

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

Prebujene ptice so oživljale jutro z vese- lim petjem. Vrešče in ropotaje s perotini so se preletavale vrane, po ozimini so stikale črne srake; v bližini je nemirno žvižgal kos. Odpirale so se dalje in snemale pred solncem nočne sence s svojih holmov.

— Časi govori in govori človek, a ti ga ne razumeš, dokler ne izreče preproste besede, ki mahoma vse osvetli! — je zamišljeno de- jala mati. — Tako tudi ta bolnik. . . . Slišala sem in vem, kako izkoriščajo delavce po to- varnah. . . . Ali počasi se temu tako privadiš da nič več ne zbada srca. . . . A on je razo- del tako krivico. . . . Moj Bog! Ali zato ubi- jajo ljudje vse svoje življenje z delom, da se gospoda norčuje iz njih? . . . Za to ni opra- vičbe!

Materina misel se je ustavila pri tem slu- šanju; s svojim topim, usiljivim bleskom je razsvetljeval pred njo celo vrsto podobnih slu- čajev, znanih in pozabljenih.

— Očitno je: vsega so siti! Poznam gla- varja, ki je ukazal kmetom, da se prikla- njajo njegovemu konju, kadar so ga peljali po vasi; kdor se ni priklonil, ga je vtaknil v zapor. . . . Zakaj to? Kdo naj razume?

Sofja je potihlo zapela pesen, bodro kakor jutro. . . .

VII.

Življenje Nilovne je potekalo mirno. Po- gosto se je sama čudila temu miru. Sin je sedel v ječi, vedela je, da ga čaka težka ka- zen, ali vselej kadar je mislila na to, ji je spomin zoper voljo poklical pred oči Andreja, Ejodjo in dolgo vrsto drugih oseb. Sinova po- doba je pogoltnila vse tovariše in sotrpine, raz- raščala se je v njenih očeh in razširjala misli na Pavla.

Sofja je kmalu odpotovala. Čez pet dni se je vrnila vesela in živa; čez nekaj ur je zopet zginila in se zopet pokazala čez dva tedna. Bilo je kakor da kroži v širokih krogih, da se od časa do časa ozre po svojem bratu in napolni njegovo stanovanje s svojo živah- nostjo in z godbo.

Godba je materi ugajala in skoro potrebna je bila. Kedar jo je poslušala, ji je bilo, kakor da topli valovi butajo ob njene prsi in se ji zlivajo v srce; srce ji je utripalo enako- mernejše in kakor zrna v vlažni, globoko pre- orani zemlji so urno vzklikli in rasli v njej valovi misli in so lagodno in lepo zacvetele be- sede.

Težko je bilo materi sprijazniti se s Sof- jino nerednostjo, ki je razmetavala svoje stvari vse navzkriž, cigaretna konce, pepel, in še težje z njenimi dolgovezniimi besedami — vse to je zbadało v oči poleg mirne gotovosti Ni- kolaja in neizpremenljive, mehke resnobe nje- govih besed. Sofja se ji je zdela kakor otročaj, ki si domišlja, da je dorastel in dozorel, a gleda na ljudi še zmerom kot na fletne igračke.

Mnogo je govorila o svetosti dela, pa množila materi delo s svojim neredom, o svobodi je govorila, a je odbijala ljudi s svojo rezko ne- strpnostjo, z večnimi prepiri in z željo, da posadi sebe na prvo mesto. Mnogo protislovij je bilo v njej, mati je vse to opazila in se je obnašala napram njej z napeto opreznostjo, s prežečo pozornostjo in brez one trajne toplote v sreč, ki jo je zbujał Nikolaj.

Nikolaj je živel enolično in umerjeno dan za dnem: ob osmih zjutraj je pil čaj, in čit- taje časopis je pripovedoval materi novice. Mati je čutila v njem sorodnost z Andrejem. Kakor Malorus je govoril o ljudeh brez zlobe dolžeč slabih razmer vse od kraja; ali njegova vera v novo življenje ni bila tako goreča, ka- kor Andrejeva, in tako jarka ni bila. Vselej je govoril mirno, z glasom poštenega in strogega sodnika in četudi je govoril o strašnih rečeh, se je smehljaj s tihim, sočutnim smehom, a njegove oči so sijale hladno in trdo. Mati je čutila iz njegovih oči, da ta človek nikomur nič ne odpušča, da ne more odpuščati; videla je, da je zanj ta oostrost težka in se ji je smilil, Od dne do dne ji je bolj ugajal.

Ob devetih je odhajal na službo, ona je potem pospravljala sobe, pripravljala kosilo, se umivala, oblekla čisto obleko in pregledovala ilustrirane knjige v svoji sobi. Navadila se je čitati, ali čitanje je bilo zanj prenaporno in jo je brž utrudilo, da ni več razumevala be- sedne zveze. A pregledovanje slik jo je mikalo kakor otroka; slike so ji odpirale razumljiv, nov, čudežen svet. Ogromna mesta so vstajala,

prekрасne stavbe, stroji, ladje, spomeniki, ne- številna bogastva, ki so jih ustvarile človeške roke, in občudovanje vzbujačajoča raznolikost stvarnice prirode. Življenje se je širilo ne- prenehoma; vsak dan je odpiralo očem orja- ške, neznane, čudežne reči in vse silnejše je zbujało prodranjeno gladno dušo ženske z obil- jem svojih bogastev, s neštevilnostjo svojih lepot. Zlasti rada je ogletovala zoološki atlant, in dasi je bil tiskan v tujem jeziku, ji je ven- dar dajal najjasnejšo predstavo o lepoti, boga- stvu in obširnosti zemlje.

— Kako velika je zemlja! — je dejala Nikolaju po obedu.

— Da . . . in vendar so ljudje na tes- nem. . . .

Prundvsem so jo zanimala žuželke in zlasti še metulji; začudeno je ogledovala njih podobe in dejala:

— Kakšna lepota, Nikolaj Ivanovič, a? Koliko lepote vsepovsod, a vse nam je prikrito, vse hiti mimo in nam je nevidno. Ljudje beže in nič ne vedo. Koliko veselja bi jim naprav- ljalo, če bi vedeli, kako je zemlja bogata, ko- liko čudežnih bitij živi na njej. In vse — za vse, vsakdo za vse — kajne?

— Tako je! — je dejal Nikolaj in se nasmejal. In prinesel ji je nove knjige s po- dobami.

Zvečer so se pri njem pogosto zbirali go- stje — prihajal je Aleksej Vasiljevič, lep člo- vek, bledih lic, s črno brado, molčeč in so- liden.

(Dalja.)

odgovora, kam da so prišli in zakaj so morali nesrečni poginiti.

Strahna je misel, da se godi vse to v naši neposredni bližini in iz privatnih razlogov. Mataušek je dobil stroške za ureditev lekarne s posojilom, menice pa so mu podpisali ljudje, ki jih sovraži ban iz obiteljskih razlogov. Da bi napravil stisniti ljudem, ki jih ne mara, je Tomašič odvzel Mataušku koncesijo, ki mu je bila že podeljena in tako onemogočil, da bi bil Mataušek sam izplačal menice. Ker Mataušek ne more plačati, morajo plačati oni, ki so podpisali menice. Tako je Tomašič hotel oškodovati one, ki jih sovraži.

Hrvaški bani vodijo dandanes tako politiko in v službi take politike stoji danes vsa hrvaška uprava in vse hrvaško pravosodje. Hrvaška ve vse to, pa vendar smatra za sovražnike nas namesto svojih lastnih sinov! ...

Tako sodi o našem pravosodju ogrsko časopisje. Ne samo „Pesti Nadlo“. Drugi pišejo še mnogo ostreje. Navedli pa smo „Pesti Naplo“, ki je prijazen ogrski vladi. In hrvaška vlada je le filialka ogrske.

NOVICE.

*** Vlada se dela nevedno,** ko ni več mogoče, da bi se delalo gluho in slepo. Pravi, da napram zahtevam železničarjev ne more zavzeti stališča, češ — da jih ne pozna! Vse neštete spomenice, predlogi personalnih komisij in delavskih odborov, zahteve stoterih deputacij so naenkrat železniškemu ministru neznane. Ali nehoti vendar izdaja, da mu ni spomin tako zelo opešal; vodja železniškega ministristva namreč v eni sapi prisega, da se zahteve zaradi regulacije stanarine ne morejo izpolniti, ker ni denarja. Odkod ve, da se ne morejo izpolniti, če jih ne pozna. — Pa ko so spomladi zahtevali 312 milijonov za bojne ladje, ni noben vladni človek dejal, da ni denarja! Sicer napoveduje gospod Röll veliko akcijo glede stanovanj. Zidati bi se moralo mnogo železničarskih hiš, pa ne takih kasarn kakor doslej. Vodja železničarskega ministristva tudi misli, da sedanje gibanje ni tako nevarno, kakor izgleda. Morda ima prav. Le zahteve železničarjev naj izpolni, pa bo vsa nevarnost pri kraju.

*** Nacionalistično železničarsko organizacijo** se menda zopet pripravljajo na izdajstvo. Danajski listi poročajo, da se je nemško-nacionalna organizacija domenila s češko, poljsko in jugoslovansko, da nastopijo skupno proti socialno-demokraciji. Počakali bomo, da dobimo natančnejša poročila.

*** V vročinskem deliriju** je skočila v terek ob pol 2. po noči 13letna Dolina Rosenheck, ki je bila s škrlatico v Karolinski otroški bolnišnici, skozi okno. Ko je imela strežajka opraviti z drugim otrokom, je mala bolnica v svojih fantazijah s čudovito previdnostjo splezala čez post-ljuno ograjo pa do okna, ki ga je povsem tiho odprla. Strežajka jo je opazila, ko je že stala na oknu, pa je hitro priskočila. Vjela jo je še za nogo, ali krepko dekle se ji je iztrgalo in s klicem „Moram dol! Vsi že čakajo doli!“ se je vrglo v globotino. Zdravnica dr. Bien, ki so jo takoj poklicali, je morala konstatirati smrt. Najbrže je dekle v padcu zadela srčna kap.

*** Železniški vozni listki za delavce na domu.** Trgovinsko ministristvo je odredilo, da se dovolijo znižane vožnje tudi delavcem na domu. Taki delavci se morajo pri postajni blagajni izkazati z izkaznico, ki jo dobe od pristojne obrtne oblasti. Znižani vozni listki pa se izdajajo tem delavcem samo takrat, ko neso svoje izdelke na trg, odnosno ko nakupujejo material in sicer do one postaje, kjer izpečavajo svoje izdelke in nakupujejo. Tozadevne izkaznice izdaja delavcem ona obrtna oblast, v katere okolišju, je delavčevo bivališče.

*** Ponarejeni stokronski bankovci.** Nedavno je praška podružnica avstro-ogrsk banko zasledila na premeten način izdelan falzifikat stokronskega bankovca. Policijsko ravnanje na Dunaju je razpisalo 5000 kron nagrade onemu, ki pripomore na sled ponarejevalen. Ravnanje pa si pridržuje pravico razdeliti to nagrado po svojem lastnem prevdaru tudi med več ljudi.

*** Strašen prizor pri požaru** v vasi Klosovka na Gališkem je nastal dne 4. t. m. požar v hiši kmeta Karzinskoga. Naenkrat je opazil Karzinski, da je v hiši še njegov otrok. Planil je v ogenj, a našel je dete že mrtvo in ogorelo. S truplom svojega otroka v rokah se je mrtve zgrudil pred hišo.

*** Žrtve vojaških vaj.** Tirolski cesarski strelec imajo svoje vratolomne vojaške vaje po planinah v bližini mesta Halle. V nedeljo so plezali čez ledenike. Osem vajakar se je držalo ene vrvi. Vrv se je utrgala in dva vojaka sta spodrsnila ter padla v prepad, kjer si je eden razbil glavo, drugi pa težko ponesrečil. Ponesrečili bi pa vsi vojaki, da ni z vsemi silami držal prvi vojak za vrv. Rešilna ekspedicija je prenesla ponesrečenca v dolino.

*** Turistovska nesreča.** Nemški poročnik Karbe je hotel plezati na Ortler v spremstvu svojega tovariša, a brez vodnika-domačina. Turista sta čbitala v tabaretskih stenah

Ortlerja, kjer je Karbe spodrsnil in tako nesrečno padel v globotino, da je mrtve obležal. Njegov tovariš je tekel v bližnjo vas po pomoč. Rešilna ekspedicija je z velikim naporom izvlekla truplo iz globine. Mrtvega poročnika prepeljejo v Nemčijo.

*** Kontrolnih zborov ne bo.** Vojno ministristvo je odredilo, da ne bo v tekočem letu nikakih kontrolnih zborov.

*** Khuenove namere.** „A Nap“ poroča, da namerava grof Khuen-Hedervary strati obstrukcijo zoper brambne predloge z izpremembo poslovniha; temu načrtu pa se upira njegova lastna stranka, ki bi se Khuen rada znebila in bi ga rada nadomestila z sedanjim predsednikom poslanske zbornice Berseviczyjem, a predsedstvo poslanske zbornice naj bi prevzel grof Štefan Tisza. Njegov naslednik naj bi zbornici predložil izpremenjeno brambno predlogo in pa volilno reformo. Navedeni list poroča dalje, da namerava Khuen umakniti brambno predlogo in jo predložiti znova v obliki enega samega paragrafa, ki pooblašča vlado, da izvede brambno reformo, kakor se je svoj čas zgodilo z železničarsko pragmatiko, ko so hrvaški poslanci obstruirali v skupnem državnem zboru. V opozicijskih krogih tudi temu Khuenovemu receptu ne pripisujejo uspeha, ker bi tudi uzakonitev tega paragrafa opozicija s poimenskimi glasovanji lahko preprečila.

*** Šolarček zažgal šolsko poslopje.** Iz Tješina poročajo, da je 12-letni šolarček Pavel Wolschek zapalil šolsko poslopje male sosednje občine, da se izogne nadaljnjemu obiskovanju šole. Šolsko poslopje je pogorelo do tal.

*** Prst božji.** Papežev osebni list, „Osservatore Romano“ je ne le silno pobožen, temveč tudi skrajno babjeveren list. V neki zadnjih številah piše med drugim: „Protiklerikalci (namreč italijanski) so se pregrešili s tem, da so hoteli proslaviti jubilejno leto 1911. Pregrešili so se zoper boga in papeža, da si pridobijo naklonjenost zločincev vsega sveta. Ali vsa stvar je izpadla drugače: nalezljive bolezni silne elementarne katastrofe, milioni, ki so jih pogoltnili morskii valovi in naposled Verdicaro so dokaz roke Gospodove...“ Ne glede, da je potrebna precejšnja porcija gluposti za tako bedasto trditev, prav gotovo smrtno greši, kdor podtika usmiljenemu krščanskemu bogu tako nizko maščevanost.

*** Trnjeva pot inženirja Richterja.** Napram dopisniku „Viitorul“ se je inženir Richter izrazil, da je tekom svojega bivanja med roparji izgubil sluh. Na svoje desno uho je docela oglušil vsled neprestanih muk, ki jih je moral v kazen pretrpeti od roparjev. Takoj, ko so ga ujeli, so mu zamašili ušesa z bombaževino in prepovedali odstraniti zamaške. Trpel je silne muke in po nekoliko dneh je skušal odstraniti bombaževino iz ušes. To se mu je posrečilo tekom noči na desnem ušesu. Ali drugega dne je moral Richter prestatiti neznosne muke vsled te samovoljnosti. Roparji so ga zvezali. Zvezanega so še pritiskali ob steno svoje jame in eden izmed njih je na to položil na Richterja desno uho trombo, skozi katero je trobil toliko časa in tako močno, da mu je počila ušesna mrenica. Nato so ga oprostili in mu smeje sporočili, da se bo zgodilo isto z levim ušesom, če se ne bo pokoril njihovim poveljem.

*** Aviatik zgorel.** Iz Huelve (na Španskem) poročajo: Francoski letalec Leforestier je padel dne 4. t. m. iz zraka 80 metrov globoko. Letalni stroj se je vnel, pa so našli truplo popolnoma ogorelo.

*** Krvava drama na Bodenskem jezeru.** Nek ribič je pretečeno soboto zjutraj našel ob obrežju Bodenskega jezera pri Kressbronnu čolnčič, v katerem sta ležali dve trupli: truplo 30 letnega moža in 20 letne deklice. Mož je držal v roki revolver. Niklasta verižica pa je vezala obe trupli. Pri ogledu so spoznali v moškem truplu poročnika Hauerwassa od 2. topničarskega polka na Bavarskem, v ženski pa prodajalko Kristino Lippen iz Hamburga.

*** Bestialno maščevanje nad vajencem.** Iz Milana poročajo: Pri trdki Pivaroni in Lunghi je bil 16 letni brat lastnika Pivaronija v pisarni kot vajenec. Bil je malopriden in Lunghi ga je zaradi tega večkrat okrutno kaznoval. Dne 30. avgusta pa ga je dal sleči do spodnjih hlač in z mnogimi vrvmi privezati ob steber v pisarni. Okrog vratu mu je dal debelo šico, katero je Lunghi sam privršil s kleščami. Nato je odšel in se vso noč ni brigal za fanta. Zjutraj so našli fanta z grozno izbuljenimi očmi mrtvega. Zdravnik je konstatiral, da je bil fant tako zvezan, da bi se že vsled tega lahko razlagala smrt. Mogoče pa je tudi, da ga je zadavila žica, ali pa da je poginil od lakote ker dan poprej ni dobil nobene jedi. Morilec je pobegnil, pozneje pa se je zgasil pri policiji.

Maroko — kapitalistična špekulacija.

Berlinski „Lokal Anzeiger“ objavlja članek, ki je z več plati zanimiv. Iz njega se vsaj deloma izve, kako se vodi pogajanje med

Nemčijo in Francijo. Ali kar nas bolj zanima, je končno priznanje, da gre pri celi zadevi, za katero se je porabilo že cele škafe patriotizma in vreče časti, le za kapitalistično profitarstvo, kar smo trdili od začetka. List, ki je v kapitalističnih krogih doma, piše:

„Treba se je vrniti do vira maročanske zadeve, ki je čisto pluto kratičen (bogatinski) in do podjetniškega nagona ter do skoraj neomejenega vpliva, ki ga izvršuje brezobzirna in poželjiva špekulacija že leta sem na vlade francoske republike in potom časopisja na francosko občinstvo. Ali ravno ker se mora smatrati pridobitev Maroka za Francijo kakor svoj čas burska vojna z Anglijo kot čisto kapitalistično kupeljsko podjetje, se ne morejo naši državniki dovolj opozarjati na važnost, ki zahteva najstrožje zavarovanje naših narodnogospodarskih in trgovskih interesov v bodoči državi Maroko. Včasih bi bilo želeti, da bi sedelo v Viljemovi ulici (v uradu za zunanje zadeve) poleg državnikov in diplomatov tudi nekoliko prekanjenih trgovcev, ki poznajo vse trike in spletke francoskih lovecev na koncesije in jih znajo parirati.

Splošno stoji nemška vlada, kakor se nam zdi, na stališču, če se imajo urediti razmere v Maroku, da se to zgodi tako temeljito kakor je to mogoče ter se dovoli Francozom v političnem oziru popolna svoboda ravnanja, če se izpolnijo vsi drugi pogoji. S tem pa je rečeno, da prevzame Francija v Maroku s političnimi pravicami tudi politično odgovornost... Francija mora biti v bodoče, ako hoče v Maroku izvrševati politične pravice, direktno in osebno odgovorna za življenja in imetje vsakega nemškega podanika.

Manj važnosti se polaga na vprašanje maročanskih čet in na njih porabo na evropskih tleh. Za mnogo desetletij bodo te čete še potrebne v deželi. Zunanji urad naj bi polagal največjo važnost na gospodarske pogoje in naj bi ničesar ne prezrl. Kako je z rudniškim bogastvom v Maroku, je najbrže sploh še neznan. Ali računati se mora z mineralnimi zakladi in skrbeti, da ostanejo nemški trgovini in svobodni konkurenci odprti... V mednarodnem interesu se mora omejiti kapitalistična pohotnost Francije in preprečiti se mora „tunificiranje“ Maroka od česar bo imela Anglija morda še več koristi kakor Nemčija.“

To so precej jasne besede. Nemški kapitalizem zoper francoski kapitalizem. Nič novega ni to, ali vsekakor je bolje, da se brutalno dejstvo nepritrjeno priznava, kakor da hodijo diplomatje s svojo državno častjo in z nacionalnim ugledom okrog kakor mačka okoli vrele kaše.

Da so večne vojne hujskarije na Nemškem že obrodile sad in res postale nevarne, potrjujejo borzna poročila in vesti o „runih“ na hranilnice. Na berlinski borzi so v terek vrednosti padale, kakor da je že napovedana vojna. Vest z Bavarskega, da se tam nič ne izplačuje v gotovem denarju, ampak le v papirju, je povzročila gotovo paniko, v Stettinu so ljudje oblegali hranilnico in zahtevali svoj vloženi denar, enako je bilo v Metisu, v Randowu in drugod. Razburjenost sega tudi že čez mejo. V Antwerpenu so bili nemški podaniki, ki so se obvezani za vojaško službo, poklicani na konzulat, vsled česar je tudi na ondodni borzi nastala panika. Na konzulatu sicer pravijo, da se to zgodi vsako leto, da se prihrani mladim Nemcem pot v domovino zaradi vojaške zdravniške preiskave. Ali javnost smatra to za izgovor.

Nadalje vesti javljajo:

Berolin, 6. sept. Pavza v pogajanju zaradi Maroka je končana. Konference so se zopet pričele in je upati, da pojdejo bolj gladko kakor pred pavzo.

Frankobrod, 6. sept. Tukajšnje okrajno poveljništvo je povabilo osebe, ki so za slučaj vojne določene za straže na železnihah bivše podčastnike, lovec itd. na dvadnevno vajo, ki bo 25. in 26. t. m. v civilnih oblekah. Železniško ravnanje je dobilo nalog, da pripravi potrebne vozove.

Pariz, 6. sept. Mornariški minister Delcassé je v nekem intervjuju zopet zelo bojevito govoril. Naglašal je, da se vse ladje, ki jih je pokazal predsedniku republike tako pripravljene, da hipoma lahko odplujejo in v četrte ure lahko stopijo v bitko. Na opazko, da ekskadra Dantovega razreda ni pokazala vseh ladij, je Delcassé odgovoril: „Tega nisem maral, ker sem hotel pokazati samo pripravljene ladje. Nisem maral, da bi se moglo reči, da delam v Toulonu to, kar so delali v Kielu, kjer so v vrstah nemških ladij figurirali drednoti ki še niso gotovi in še niso opravili svojih poskusnih voženj.“

Ljubljana in Kranjsko.

— Komu služijo Slomškarji. Danes se shajajo učitelji Slomškarji, večinoma junaki, ki so vstopili v klerikalni tabor enostavno zato, ker piba v deželi klerikalni veter in ker je v današnjih razmerah klerikalno „prepričanje“ žledocu bolj koristno kakor kakšno drugo. Po-

ložaj učiteljev pač ni sijajen in beda je hud bič; s čisto človeškega stališča je torej že umevno, da marsikdo rajši vkloni svoj tilnik, kakor da bi stradal brez konca in kraja. Odo-bravati se zaradi tega še nikakor ne more, kar se razume. Če bi bilo učiteljstvo složno in bi znalo tudi složno nastopati, bi moralo doseči svoje pravice po ravni poti, ne da bi bilo treba prodajati duše. Ali marsikateri učitelj, ki se je zapisal klerikalcem, niti ne misli in ne ve, komu da služi in kakšne namere da imajo klerikalci s šolo. Naj jim torej povemo, kako pišejo merodajni klerikalci o šolstvu:

„Skoraj v vseh državah so novejša določbe o šolstvu in zlasti o verouku storjene pod vplivom sedanjega časovnega gibanja, t. j. velikanskega naskoka na krščansko vero. Dočim so prej države, cerkev in občina složno sodelovale, da bi vzgojile versko in pravstveno mladino, je pod vplivom političnih strank stoječe zakonodajstvo izkušalo polagoma odvzeti cerkvi od Boga jim dani vpliv (!) in vzgojiti rod, ki se ne da več voditi od božjega strahu in izpolnjevanja božjih zapovedi, temveč od stremljenja po prekuciji na državnem in cerkvenem področju. Z odpadom od vere je pripravljena socialni demokraciji pot. Brez krepkega sodelovanja cerkve v ljudski šoli pa ni nobenega sredstva za uspešen boj zoper brezverstvo in prekucniško gibanje. Kar moramo torej zahtevati od ljudske šole, je to, da se vrne cerkvenim organom sonadzorstvo nad ljudsko šolo (ali kapirate?!), da se verouk neomejeno prepusti organom cerkve (od nje poklicanim duhovnikom in učiteljem), ter da se povrne cerkvi merodajni vpliv na nastavljanje, disciplino in odpuščanje ljudskošolskih učiteljev.“

Tako lahko čitate na strani 602, zvezek IV. „Staatslexikon“, unter Mitwirkung von Fachmännern herausgegeben im Auftrag der Görres-Gesellschaft zur Pflege der Wissenschaft im katholischen Deutschland... Bilo bi prežalostno, če bi bilo treba učiteljem šole komentirati, kaj pomenijo te lepe besede. Nekoč je že bilo tako, da je bil učitelj v šoli fajmoštrov hlapec in da je bila farovška kuharica predpostavljena nadučitelju. Slomškarjem priporočamo, naj prečitajo ta klerikalni program in če ga prebavijo, dober tek!

— Jutrjnji praznik je prav primeren, da razvijajo ljubljanski in okoliščanski sodrugi primerno agitacijo za nedeljski shod proti draginji. Agitacija ne bo težka, ker bo za vsakega mislečega delavca dovolj, če zve, da je shod. Zakaj danes niti klerikalci ne upajo več s svojo hudobno frazo na dan, da so si socialni demokratje izmislili draginjo; sami jo morajo priznavati, ker je že taka, da kriči do neba in je že med klerikalci samimi nezadovoljnost tako velika, da vsak čas lahko prekipi. Klerikalci se zvijajo, češ da je draginja svetovna, kakor da bi jo delavstvo v Avstriji ali v Ljubljani zaradi tega manj čutilo. Trdijo se, da bi odvrnili pozornost od svojih grehov, pa še sedaj delujejo na vse kriplje, da bi preprečili sredstva, s katerimi se draginja lahko vsaj nekoliko omeji. Treba pa je glasno govoriti in energično nastopiti ne le zato, ker spletakari agrarno klerikalna kompanija neprenehoma dalje, ali tudi zato, ker ima vlada še vedno gluha ušesa. V terek je bil baron Gautsch v Budimpešti in je konferiral s kavalirjem Khuenom. Uradna objava pravi, da se bo pričelo pogajanje zaradi mesnega vprašanja na drugi podlagi in z Dunaja je celo prišlo poročilo, da misli vlada sploh opustiti uvoz argentinskega mesa, pa urediti uvoz z Balkana. To je znamenje, da vlada še vedno ne razume ali noče razumeti, da ne gre le za bodočnost, ampak da je treba nujne nagle pomoči, ker ni beda šele napovedana, ampak je že tukaj. Na uvoz z Balkana je bil čas misliti pred leti. Zdaj je Avstrija sama zakrivila tam doli take razmere, da bomo morali dolgo čakati, preden dobimo kaj srbskega mesa, če bo Srbija sploh hotela. Treba je torej tako glasno govoriti, da bo vlada morala slišati in razumeti. Ljudstvu žuga lakota! Naj bi torej prišel v nedeljo na shod vsak, kdorkoli v Ljubljani in okoličji čuti lakoto. Čim večja bo udeležba, tem pomembnejši bo ljudski klic.

— Iz obrtniških krogov nam pišejo: „Čitamo, da imajo socialno demokratični delavci v nedeljo shod. Govoriti hočejo zaradi draginje. Kdo bi se čudil? Lože bi se čudili, da niso še protestirali. Saj je draginja taka, da človek sploh že ne ve kod in kam. Delavce tare, pa nas druge tare tudi. Obrtniki, ki ima opraviti z raznovrstnimi ljudmi, opazuje najboljše, da je v Ljubljani revščina na vseh koncih in krajih. Kdor ne dela ravno za največje bogatine, ima komaj še kaj dela. Ljudje nimajo denarja, pa ne naročajo nič. Te dni sem bil pri nekem tovarišu. Govorila sva o draginji. O tem menda govori zdaj v Ljubljani vse čevljarski mojster je, pa mi je pokazal nekoliko čevljev, ki jih je imel, da jim napravi nove podplate. „Poglej, po bosih nogah so hodili, preden so prinesli čevlje k meni. Pa imam take kundsafta, ki so včasih pošiljali čevlje, če je bila le peta za dva milimetra pošvedrana“. Jaz se pa nič nisem čudil, ker imajo menda vsi obrtniki take izkušnje. Meni se je že zgodilo, da sem si moral v soboto izposoditi de-

H. Suttner, Ljubljana

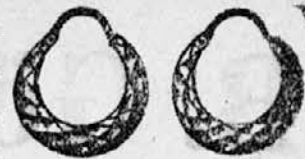
Mestni trg (nasproti rotovža) in Sv. Petra c. 8.

Največja zaloga ur, zlatnine in srebrnine.

==== Pripravna birmanska darila. ====

Lastna tovarna ur v Švici. Tovarn. znamka IKO.

==== Ceniki zastoj in poštne prosto. ====

narja, da sem mogel plačati pomočnikom. Pa tega ni bilo prej nikoli pri meni. Vem da se tudi drugim tako godi, ker je tudi mene že tovariš vprašal, če mu ne bi mogel posoditi denarja. Samo tega ne vem, zakaj da molčimo. Delavci, to so mase. Če bo kdo kaj zoper draginjo opravil, bodo delavci. Zakaj se ne bi vsaj tukaj združili z njimi? Saj nimamo nič od tega, da nas je sram. Če bi šlo po mojem, bi šla v nedeljo cela Ljubljana na vaš shod. Potem bi tam gori vsaj vedeli, da se ni treba špaseti!"

— **Javen železničarski shod** bo v četrtek dne 7. septembra t. l. ob pol 8. v prostorih gostilne „International“, Resljeva cesta št. 22. Dnevni red: 1. Poročila konference z Dunaja. 2. Zahteve železničarjev vseh strok. Poročevalce sodrug Kopač iz Trsta. Ker je dnevni red zelo važen se pričakuje polnoštevne udeležbe. Sklicatelj.

— **V Spodnji Šiški** je ustanovni občni zbor nove podružnice „Vzajemnosti“ v četrtek, 7. septembra v gostilni „Pri Anžužu“. Začetek ob 8 zvečer. Šiški sodrugi, vsi na shod.

— **Krasen mavričast kolobar** je imel mesec snoči okoli 10. zvečer.

— **Umrli so v Ljubljani:** Amalija Tome, učiteljica, 40 let. — Ant. Mrak, rejnec, 3 mesece. — Edvard Pele, sin kopališkega sluga, 5 let. — Jakob Mohorič, delavec, 60 let. — Jernej Noveli, delavec, 14 let. — Fran Gregorič, ubožec, 68 let. — Andrej Česnik, občinski ubožec, 70 let.

— **V Mostah** se je včeraj ustanovila podružnica „Vzajemnosti“. Predsednikom podružnice je bil voljen Ulrik Bitner. Podružnica priredi že prihodnjo nedeljo pri Podobniku veselico s petjem, plesom in raznovrstnimi drugimi zabavami; spored prinesemo prihodnjič.

— **Sodrugi iz Zelene jame, Novega Udmata in Sela** se zbero v nedeljo ob 9. dopoldne pred Suhadolecem, da gredo na draginjski shod v Ljubljano v Mestni dom. Sodrugi pridite vsi!

— **Shod na Glincah.** V soboto zvečer je na Glincah v gostilni „Amerika“ javen ljudski shod, ki se bo pečal z draginjo ter z bližajočimi se občinskimi volitvami. Sodrugi z Viča in Gline — agitirajte za obilno udeležbo. Govorniki iz Ljubljane.

— **Zopet šišenski shod pred sodiščem.** Okrajno sodišče v Ljubljani je 14. julija sodruga Kramarja, Pipana in Zormana obsodilo v zapor, ker so bajle na šišenskem shodu vpili: „Pfuj barabe, po kaj ste gor prišli!“ in s tem razžalili orožnike. Vsi trije obtoženci so se pa pritožili na deželno sodišče, trdeč, da so te besede veljale pobesnelim klerikalcem, ki so pošteno delavstvo zmerjali z barabami, pa ne orožnikom. Deželno sodišče je vse tri oprostilo, kar je tudi prav. Sodišče se je samo preverilo, da se niso orožniki, temveč klerikalci barabsko obnašali. Šišenski klerikalci naj si pa to blamažo zapišejo v svojo spominsko knjigo.

— **Šišenski klerikalci** so pa včeraj pri sodišču doživeli še drugo blamažo. Kavčič je bil namreč tudi oproščen od obtožbe, da bi bil Oreška udaril na šišenskem shodu po glavi. Sicer je Orehek to s prisego potrdil, vendar so pa včeraj tri pričje potrdile, da Kavčič tega ni storil. Lepa blamaža za Oreška! Praskal in držal se je za glavo že na šišenskem shodu; še bolj se bo pa zdaj praskal, ko bo treba šteti denarce zagovorniku. Pa za tako blamažo!

— **Našla se je** dne 5. t. m. na poti iz Tržiča v Bistrico srebrna moška žepna ura. Kdor jo je izgubil, naj pride ponjo v prodajalno konzumnega društva v Tržiču.

— **Zagorje ob Savi.** V nedeljo dne 10. t. m. ob 2. popoldan bo v dvorani g. R. Mi-

helčiča javen ljudski shod z dnevnim redom: Draginja. Delavci, rudarji, prihitite vsi na shod, da protestiramo proti nečloveškemu oderuštju kapitalističnih kartelov in agrarnih oderuhov!

Štajersko.

— **Zaradi otroka si je končala življenje.** Stavčeva žena Elizabeta Kukovec v Mariboru je v ponedeljek izpila osminko lizola iz žalosti, ker ji je pred nekaj tedni umrla 8-letna hčerka. Zdravnik obupani materi ni mogel pomagati. Umrla je ponoči na zastrupljenju.

Goriško.

— **Rokodelsko podporno društvo v Mirnu** bo imelo svoj občni zbor v nedeljo dne 10. t. m. ob 9. zjutraj v občinski dvorani. Na obilno udeležbo vabi odbor.

— **Grozna nesreča na stavbi.** V torek popoldne okoli treh se je pripetila, kakor nam poročajo iz Gorice, velika nesreča na stavbi in se je ponesrečilo pet delavcev. Stavbinska trdnjava Mrak in Sigon je imela izvršiti neko delo na gimnazijskem poslopju v ulici delle Scuole, oziroma na ženskem učiteljskem, ki je z dvoriščem spojeno z gimnazijo. Zaposleno je bilo pri tem delu večje število delavcev. Na stavbnem odru je bilo v usodnem času pet delavcev. Naenkrat se je oder zrušil in vseh pet delavcev se je prevrnilo v globočino. Eden je na mestu ostal mrtev, drugi so vsi poškodovani ter so jih odpeljali v bolnišnico. Natančnih vzrokov te nezgode nam še ni bilo mogoče dognati, najbrže pa les ni bil dovolj močan za taka dela in je bilo premalo nadzorstva. — Naknadno nam še poročajo: „Ubit je delavec Ivan Klančič iz Ločnika, ki je bil šele 18 let star. Pri padcu so se deli odra zrušili nanj, tako da je bil ves razmrvaren. Drugi so težko in deloma nevarno ranjeni. To so Avgust Markič iz Vrtojbe, 19 let star, ki je razmeroma še najmanjše poškodovan, dalje Anton Bizjak iz Sentpetra, Andrej Komel iz Kronberga in Emil Gril iz Furlanije. Markiča so odpeljali v Vrtojbo na dom, ostale tri, ki imajo polomljene ude in menda tudi notranje poškodbe, so oddali v goriško bolnišnico. Najbolj nevarno poškodovan je Gril. Lani se je tudi njegov brat ubil na podoben način. Vzrok nesreče je skrajna nemarnost. Ni dovolj, da je bil les za oder preslab. Še toliko se niso pobrigali, da bi bili tramovi dosti prievrščeni, da bi bili mogli zdržati težo. Nesreča bo imela epilog pred sodiščem. Seveda tudi najstrožja obsodba krivcev ne vne ubitemu življenja in ne nadomesti ostalim izgubljenega zdravja.“

ZADNJE VESTI.

Seja poslanske zbornice?

Dunaj, 6. septembra. Predsednik dr. Sylvester je z ozirom na dopis nemškega socialno demokratičnega kluba, da se valed mesne draginje sestane državni zbor, naročil pisarni poslanske zbornice, da povabi klubske načelnike na posveto vanje, da se določi dan prihodnje seje.

Vojni minister Schönaich je odstopil.

Dunaj, 7. septembra. „Neue Freie Presse“ poroča, da je vojni minister baron Schönaich včeraj vložil svojo demisijo. Splošno se je sodilo, da zapusti Schönaich svoje mesto stoprav po končanih cesarskih manevrih, katerih se je je nameraval osebno udeležiti.

Protidraginjsko gibanje na Dunaju.

Dunaj, 6. septembra. Danes so bili protidraginjski shodi v Döblingu in Rudolfsheimu na Dunaju. Obisk je bil ogromen. Po končanih shodih so nepregledne množice demonstrirale po glavnih cestah.

Gautsch v Pragi.

Praga, 6. septembra. Ministrski predsednik baron Gautsch pride prihodnji teden sem. V pravno akcijo pa za sedaj ne poseže. Skušal se bo informirati o razpoloženju v obeh strankah.

Češka konservativna stranka.

Praga, 6. sept. Češka konservativna stranka, kateri pripadajo večinoma klerikalci, ki so se ločili od krščanskih socialcev, se je konstituirala in izdala manifest, s katerim vabi na vstop vse tiste, ki niso zadovoljni s sedanjim razvojem čeških razmer in ki žele, „mirno in trezno politiko“. Nova stranka ima stike s konservativnimi veleposestniki.

Nemški poslanec za narodno spravo.

Praga, 6. septembra. V nemško nacionalnih krogih so zelo razdraženi zaradi govora, ki ga je imel poslanec Lipka te dni v Ustju ob Labi. Naglašal je namreč, da je sprava s Čehi z ozirom na gospodarski položaj v deželi nujna in je očital nemškemu Volksratu, da se trudi iz zasede in zavajajoč se svoje neodgovornosti razširiti propad

med obema narodoma, podžigajoč vzajemno nezaupanje. Nato je objavil dr. Titta, predsednik Volksrata in znan nacionalen hujšak besnen protest v „Bohemiji“. Tudi nemška „delavska“ stranica protestira proti Lipkovemu govoru.

Položaj na Ogrskem.

Budimpešta, 7. septembra. „Alkotmány“ prinaša iz dunajskih aristokratskih krogov senzacijsko vest, da je stališče Khuenov tudi na dvoru zelo omajano. Khuenov kabinet ostane le toliko časa na krmilu, da naidejo primerne naslednika.

Budimpešta, 6. septembra. „Magyar Hirlap“ poroča, da namerava Khuen prihodnje dni vladarju predlagati razpust poslanske zbornice. Pred razpustom se bo Khuen še enkrat pogajal z opozicijo glede brambne predloge, glede volilne reforme in glede reforme poslovnika.

Vihar v ogrski poslanski zbornici.

Budimpešta, 6. septembra. V knjigi za interpelacije je med drugimi vpisana interpelacija neodvisnika grofa Tivadarja Batthyanyja o uvozu argentinskega mesa. Pri prvem poimenskem glasovanju zahteva poslanec Rath, da pokliče predsednik pravosodnega ministra k redu zaradi včerajšnje njegove opazke o opoziciji. Justični minister Szekely izjavi med velikanskim hrupom skrajne levice, da opozicija zlorablja poslovnik na nadostojen način. (Grof Batthyanyi: To je nova žalitev! Klici: Pokličite ga k redu!)

Poslanec Viljem Sümegy zakliče: Cesarjev hlapec! (Velikanski hrup.)

Predsednik Nevay pozove posl. Sümegyja k redu.

Posl. Sümegy zakliče še enkrat Cesarjev hlapec! (Ropot.)

Pravosodni minister Szekely: Vsakogar žali, če zahteva tu 20 poslancev poimensko glasovanje (Hrupni klici na skrajni levici: Pravico imamo! Posl. Sümegy: Kaj nam to mar?) In pri glasovanju ni potem navzočih niti teh 20 poslancev od opozicije. Z včerajšnjo opazko ni nameraval žaliti, če pa je rabil ne-parlamentaren izraz, je pripravljen prositi zbornico za odpustanje. (Odobrovanje in ploskanje na desnici.)

Po poimenskem glasovanju utemeljuje grof Batthyanyi svojo interpelacijo o uvozu argentinskega mesa, češ da je nasproten stalnemu uvozu, da pa ne ugovarja posameznim pošiljkatvam za regulacijo cen.

Bolgarski manevri odgojeni.

Sofija, 6. sept. Vojno ministrstvo je ukazalo, da se odgode vojaški manevri, ki so bili določeni za ta mesec, ker primanjkuje poljskih delavcev in ker hočejo imeti železnice proste za izvoz žita. Letina je izvrstna.

Štrajk mesarjev v Belgiji.

Bruselj, 6. septembra. Nad 2000 mesarjev iz belgijskih industrijskih krajev je dospelo tusem. Štrajkujoči mesarji so odkorakali v vrstah na evreghemski živinski trg ter tam naprosili svoje tovariše, da ustavijo delo. Del bruseljskih mesarjev je bil takoj pripravljen zapreti mesnice.

Končana stavka.

Bristol, 6. septembra. Stavka pristaniških delavcev je končana.

Monarhistična zarota na Portugalskem.

London, 7. septembra. Vesti, da so monarhistične čete prekoračile mejo in da prodirajo proti Lizbonu se potrjujejo. Z ozirom na vladne priprave si nimajo obetati uspehov.

Pezija.

Teheran, 6. septembra. Nekaj milj od Teherana se je v ponedeljek završila odločilna bitka med vladnimi in ekshavimskimi četami. Vladna vojska je nepričakovano napadla Turkmence pod poveljstvom Sardar Aršada in jih popolnoma porazila. 300 upornikov so vjeli, med njimi tudi poveljnika Sardar Aršada, ki je ranjen. Vladne čete so zaplenile 4 topove. Sardar Aršad bo v Teheranu usmrčen.

Kolera.

Dunaj, 7. septembra. Zdravniki Franc-Jozefove bolnice so ugotovili, da je krmilarjeva žena Marija Jagar obbolela na pravi azijski kolero. Kolera se je raznesla iz Budimpešte, kamor se je Jagar večkrat peljala s parnikom. Njen mož in štirje otroci, kakor tudi 1 mornar so bili takoj izolirani; 3leten sinček Jagarjeve družine je tekom včerajšnjega dneva tudi obolel za kolero. Mestni fizikat je odredil najstrožje varnostne odredbe proti nadaljnjemu razširjenju kolere. Vse osebe, ki so prišle v dotiko z Jagarjevimi, ostanejo pod zdravniškim nadzorstvom.

Budimpešta, 6. septembra. Ob obrežju Donave so v nedeljo našli mrtvo žensko

truplo. Sodna komisija ni pri raztelesenju našla nikakih sumljivih znakov; nasprotno se je pa pozneje bakteriološko dognalo, da je ženska umrla za kolero. Včeraj sta v Budimpešti oboleli na koleroznih znakih dve osebi, neki hišnik in neki delavec. V kmečki občini Suly pri Pozunu je v nedeljo umrl za kolero poljski delavec Cziba. V ponedeljek pa njegova mati.

Bruselj, 6. septembra. V Meirelbecke pri Gentu so se pojavili 4 slučaji kolere.

Carigrad, 6. septembra. Tekom včerajšnjega dneva je zaznamovanih 22 novih slučajev kolere, 27 bolnikov pa je umrlo.

Piza, 6. septembra. Bakteriolog prof. Neri je obolel za kolero. Na njegovo lastno željo so ga prenesli v izolirano bolnico, kjer sam na sebi natanko opazuje in zabeležuje razvoj bolezni.

Belgrad, 6. septembra. Zaradi nevarnosti razširjenja kolere je srbska vlada prepovedala vsak uvoz sadja iz Turčije.

Čez

ga ni!

Po njem ti jed diši,

Želodec ne boleha

In glava ne boli!

Zahtevajte izrečno „FLORIAN“!

Zavračajte ponaredbe!

Ljudska kakovost

liter K 2-44.

Kabinetna kakovost

„ „ 4-80.

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Laška in dunajska

kuhinja

Šelenburgova ul. 7

nasproti glavne pošte.

Vsak čas se dobe mrzla in gorka jedila, zmiraž sveže morske ribe in izvrstno in ravno došlo vino „Brioni“.

Sprejme se abonente na kosilo in večerjo.

V prenovljenih prostorih in pod novim ravnateljstvom se priporoča sl. občinstvu za obilen obisk.

Lekarna pri „zlatem orlu“

v Ljubljani, Jurčičev trg štey. 2,

priporoča sledeča zdravila:

Čaj za bolne na živcih

je izvrstno krepljivo sredstvo za živce, izboljšuje spanje, učinkuje pri nervozni oslabeledosti. Cena kartonu K 1-20.

Dunajske kapljice zoper krč utešujejo bolečine v želodcu in trebuhu ter odganjajo vetrove. Steklenica 20 vinarjev, 6 steklenic K 1-—

Za gospe in gospodične

ima v zalogi čaj, ki je preizkušeno sredstvo pri vsakovrstnih bolih in nepravilnostih pri prihodu zaostalega mesečnega pranja, ki obenem pospešuje pranje (menstruacijo). Cena kartonu K 1-50.

V tej lekarni se tudi oddajo zdravila p. n. članom okr. bolniške blagajne v Ljubljani, bolniškemu zavodu c. kr. tobačne tovarne in bolniški blagajni c. kr. priv. južne železnice.

Gotovo govejo juho
najfinejšega okusa dajo

zvezda s **MAGGI** JEVE kocke

à 5 h

Pazite natanko na ime **MAGGI** in na varstveno znamko zvezda s križcem. Druge kocke niso MAGGI-jeve.

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. - Stari trg št. 8.

skladišče oblek domačega izdelka za
gospode in dečke. — Velika izbira tu- in ino-
zemskega blaga za obleke po meri. —
Solidna postrežba. - Vedno nizke cene.

Naročajte, ponudite, zahtevajte in pijte samo Tolstovrško slatino,

ki je edina slovenska ter najboljša zdravilna in namizna kislava voda. Od vsakega zaboja plača podjetje v narodne namene in organizacije 20 v, kamor naročnik določi.
Naslov: Tolstovrška slatina, pošta Guštanj, Koroško, kjer je tudi gostilna, letovišče in prenočišče.   Svoji k svojim!

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska c. 17

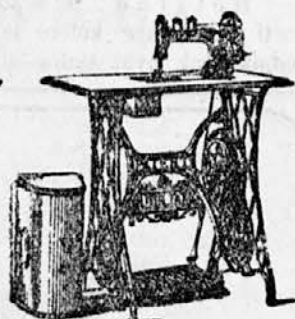
prporoča svojo
bogato zalogo

šivalnih
strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler. Vozna kolesa

Ceniki zastoj in franko.

GRAMOFONE

najboljše vrste po naj-
nižji ceni avtomatične,
posebno za gostilničarje
pripravne priporoča

Ivo Bajželj

Ljubljana, Marije
Terezije cesta št. 11
(Kolizej)

Ravnokar so došle naj-
novejše slovenske plo-
šče à K 3-50. 1000 igel
K 2-.

Trgovina žita in deželnih
pridelkov

Kmet & Slivar

Ljubljana, Marije Ter. cesta 8.

Zastopstvo in zaloga valjčnih mlinov

Vinko Majdič, Kranj,
Peter Majdič, Jarše.

Stampilje vseh vrst za urade,
društva, gostilničarje itd.

Anton Černe

graver in izdelovatelj kavčkovih
stampilij

Ljubljana, Stari trg št. 20.

Ceniki franko.

Pošljite naročnino, če je še niste!

! VESELO POROČILO !

posebno onim, ki se čutijo onemogle in
slabotne.

Kri! in okusni zajtrk ima-
tisti, ki ne pijejo dru-
ga nego dr. pl.
Moč! Trnkoczya sladni
Zdravje! čaj, ki ga
imenujemo
„Sladin“. Nasladno in re-
dno živilo prve vrste. —
50% prihranka!

Obenem senzacionalno boj-
kotno sredstvo proti živil-
skemu oduštvu. Dobiva se
povsod, tudi pri trgovcu.
Zavoj 1/4 kg velja 50 h. Po
pošti se naroča najmanj pet
zavojev. Glavna zaloga v
petih lekarnah Trnkoczy:
Dunaj, Josefstädterstraße 20, Radetzkyplatz 4,
Schönbrunnerstraße 109. — Gradec, Sackstraße
3, v Ljubljani, Kranjsko. — V lekarni Trnkoczy
poleg rotovža v Ljubljani se tudi odda o zdra-
vila p. t. članom okr. bol. blag. v Ljubljani,
bol. zav. c. kr. tob. tov. in bol. blag. juž. železnice.

Kavarna „Central“

Sv. Petra cesta št. 37 pri jubilejskem mostu

— se cenjenemu občinstvu in delavstvu toplo priporoča. —

S spoštovanjem

Štefan Miholič, kavarnar.

Ob pričetku šolskega leta!

prporoča

tvrdka Gričar & Mejač

svojo bogato zalogo zgotovljene obleke po
najnižjih cenah in strogo solidni postrežbi.

Milko Krapeš,

urar in trgovec, zaprisežen

cenilec v Ljubljani, Jurči-

Zahtevajte najnovejši ilustrovani cenik, ki je
ravnokar izšel in ga pošiljam poštne proste.

čev trg št. 3. - - - - -

Rezervni zaklad nad
pol milijona kron.

Stanje hranilnih vlog
dvajset milijonov kron.

Ustanovljena leta 1882.

Kmetska posojilnica

ljublanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem združnem domu V LJUBLJANI Dunajska cesta št. 18

Obreštuje hranilne vloge po čistih

4 1/2 %

brez odbitka rentnega davka.

Rečun
pri avstrijski pošti hranilnici št. 828.406,
pri ogrski pošti hranilnici št. 19.384.
Telefon št. 185 interurban.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim prometom ter
jih obreštuje od dne vloge do dne dviga.

Posojuje na zemljišča po 5 1/4 % brez amortizacije ali na amortizacije
po dogovoru.

Eskomptuje trgovske menice.

Denarni promet v l. 1910.
K 100,000.000.—

Upravno premoženje v l. 1910.
K 20,500.000.—

Del. glavica:
K 5,000.000.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani.

Rez. fond nad
K 610.000.

Stritarjeva ulica št. 2, (lastna hiša)

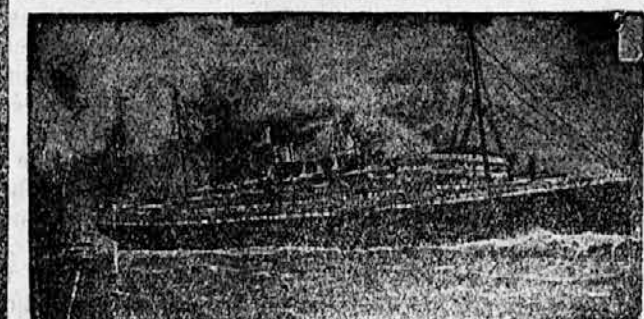
Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu in Gorici.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obreštuje od dne vloge po čistih 4 1/2 %

Potniki vseverno in južno Ameriko
vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

Avstro-Amerikana

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električna raz-
svetljavo, brezčimno brzotavo, na katerih je za vsakega pot-
nika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom,
sveži kruh, posteljo, kopeljo itd.

Odhod parnikov:

V sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Vsakavrstna pojasnila dajo drage volje brezplačno pri glavni
agenturi za Kranjsko, Štajersko in Koroško:

Simon Kmetetz, Ljubljana, Kolodv. ul. 26.